

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG

CHÍNH SÁCH THUẾ QUAN CỦA MỸ THỜI TRUMP 2.0, TÁC ĐỘNG VÀ GỢI MỞ CHÍNH SÁCH ĐỐI VỚI VIỆT NAM

TS. NGUYỄN HẢI LƯU

Phó Vụ trưởng Vụ chính sách đối ngoại/Bộ Ngoại giao; ✉ nguyenhailuu2019@gmail.com

Ngày nhận bài: 05-02-2025; ngày hoàn thiện: 20-02-2025; ngày duyệt đăng: 05-3-2025

Tóm tắt: Sau khi tái đắc cử Tổng thống Mỹ nhiệm kỳ thứ hai, với khẩu hiệu “Nước Mỹ trên hết”, Tổng thống Donald Trump đã tiếp tục đẩy mạnh chính sách thuế quan nhằm mục tiêu bảo vệ nền kinh tế Mỹ, giảm thâm hụt thương mại, thúc đẩy sản xuất trong nước và “làm cho nước Mỹ vĩ đại trở lại”. Điều này đã kích hoạt hàng loạt phản ứng trả đũa từ các đối tác thương mại lớn của Mỹ, làm “chấn động” thương mại toàn cầu. Bài viết tập trung phân tích những yếu tố thúc đẩy và dự báo xu hướng chính sách thuế quan của Mỹ thời Trump 2.0, trên cơ sở đó làm rõ các tác động và đề xuất giải pháp ứng phó đối với Việt Nam.

Từ khóa: Chính quyền Trump 2.0, chính sách thuế quan, Việt Nam.

Tổng quan về chính sách thuế quan của Mỹ từ khi Tổng thống Donald Trump lên cầm quyền nhiệm kỳ thứ hai

Trong nhiệm kỳ đầu (2017 - 2021), Tổng thống Mỹ Donald Trump đã sử dụng thuế quan như một công cụ chiến lược nhằm gây áp lực lên Trung Quốc và một số đối tác thương mại lớn của Mỹ. Với lý do bảo vệ an ninh quốc gia theo Mục 232 của Đạo luật Mở rộng Thương mại Mỹ năm 1962, Tổng thống Donald Trump đã đánh thuế khoảng 350 tỷ USD hàng hóa nhập khẩu từ Trung Quốc, đồng thời áp mức thuế 25% đối với thép và 10% đối với nhôm nhập khẩu từ nhiều quốc gia. Tuy nhiên, Mỹ vẫn duy trì một số ngoại lệ như tạm thời miễn thuế cho

các đồng minh chiến lược gồm Liên minh châu Âu (EU), Canada và Mexico.

Bước sang nhiệm kỳ thứ hai, Tổng thống Donald Trump không chỉ duy trì chính sách thuế quan từ nhiệm kỳ trước mà còn mở rộng phạm vi, tăng cường mức độ áp dụng; không cho phép những ngoại lệ như trước đây, thay vào đó Mỹ đã nâng thuế nhập khẩu thép và nhôm lên 25% trên toàn cầu, áp dụng đồng đều với tất cả các đối tác. Cách thức triển khai chính sách thuế quan của Mỹ thời Trump 2.0 bước đầu cho thấy có sự gắn bó chặt chẽ hơn với yếu tố an ninh quốc gia (việc tăng áp thuế đối với Trung Quốc, Canada, Mexico gắn với những quan ngại của Mỹ về vấn đề kiểm soát nhập cư bất hợp

pháp, ngăn chặn fentanyl và các loại ma túy) và chiến thuật tuyên bố sớm ý định áp thuế ở mức trần cụ thể, thu hẹp khả năng phản ứng của đối thủ/đối tác, cụ thể:

Từ ngày 20-01-2025 đến nay, Chính quyền Trump 2.0 đã triển khai một loạt biện pháp thuế quan mới, trong đó chính sách thuế nhập khẩu đối đẳng, còn được gọi là “thuế có đi có lại” được Mỹ xác định là trọng tâm, nhằm áp dụng mức thuế nhập khẩu ngang bằng với mức thuế mà các quốc gia khác đang áp dụng lên hàng hóa của Mỹ, góp phần tạo ra một sân chơi công bằng cho doanh nghiệp Mỹ, giảm thâm hụt thương mại, bảo vệ ngành sản xuất trong nước, đặc biệt là các lĩnh vực nhạy cảm như thép, nhôm, ô tô và hàng điện tử. Theo đó, Mỹ đang triển khai chính sách thuế nhập khẩu đối đẳng theo các bước: Một là, xác định quốc gia có mức thuế bất lợi đối với Mỹ thông qua việc theo dõi mức thuế nhập khẩu mà các nước khác áp dụng đối với hàng hóa của Mỹ; nếu phát hiện sự chênh lệch lớn, Mỹ sẽ cân nhắc áp thuế đối đẳng. Hai là, áp dụng thuế nhập khẩu tương đương, Bộ Thương mại Mỹ đề xuất mức thuế nhập khẩu đối với từng quốc gia dựa trên nguyên tắc “có đi có lại”. Chính sách này có tác động sâu rộng đối với thương mại toàn cầu, cũng như các quốc gia, doanh nghiệp là đối tác chủ yếu của Mỹ.

Bên cạnh đó, ngày 01-02-2025, Chính quyền Trump 2.0 đình chỉ một quy định thương mại có tên gọi “de minimis”¹ để hạn chế sự gia tăng số lượng hàng hóa giá rẻ từ Trung Quốc vào Mỹ. Ngày 14-02-2025, Tổng thống Donald Trump thông báo chuẩn bị áp dụng thuế quan đối với ô tô nhập khẩu với mức thuế suất gần 25%, bán dẫn và dược phẩm là 25% hoặc có thể hơn từ tháng 4-

2025. Trong cuộc họp nội các đầu tiên (ngày 26-02-2025), Tổng thống Donald Trump tuyên bố sẽ áp thuế toàn diện 25% lên hàng hóa nhập khẩu từ EU. Ngày 27-02-2025, Mỹ công bố mức thuế bổ sung 10% mới đối với hàng hóa Trung Quốc có hiệu lực từ ngày 04-3-2025 với lý do ma túy, nhất là fentanyl vẫn đang được đưa vào Mỹ ở “mức rất cao và không thể chấp nhận được”.

Các yếu tố thúc đẩy Chính quyền Tổng thống Mỹ Donald Trump áp dụng chính sách thuế quan cứng rắn

Xuất phát từ tư duy cá nhân của Tổng thống Mỹ Donald Trump. Tổng thống Donald Trump là người ủng hộ mạnh mẽ chủ nghĩa trọng thương kinh tế, cho rằng thuế quan và các biện pháp bảo hộ khác là hữu ích, không thể thiếu để giải quyết các vấn đề nền kinh tế Mỹ đang phải đối mặt. Tháng 10-2024, trả lời phỏng vấn Tổng Biên tập Bloomberg News, Tổng thống Donald Trump khẳng định, “với tôi, từ đẹp nhất trong từ điển là thuế quan và đó là từ tôi thích nhất”. Trên thực tế, trong nhiệm kỳ đầu tiên, Tổng thống Donald Trump đã quyết định đánh thuế 380 tỷ USD hàng hóa nhập khẩu, phát động cuộc chiến thương mại lớn nhất kể từ những năm 1930, trong đó đối thủ chủ yếu là Trung Quốc, Liên minh châu Âu (EU), Canada và Mexico². Tuy nhiên, những nỗ lực này chưa mang lại hiệu quả như mong đợi khi thâm hụt thương mại của Mỹ không cải thiện mà còn tăng từ 195 tỷ USD trong quý I năm 2017 lên 260 tỷ USD vào cùng kỳ năm 2021.

Nội tại nền kinh tế Mỹ có nhiều khó khăn, thách thức cần giải quyết. Chính quyền Trump 2.0 xác định chủ nghĩa toàn cầu hóa, đặc biệt là xóa và giảm thuế quan đã làm suy

yếu ngành sản xuất Mỹ, tạo ra sự lệ thuộc của Mỹ vào các quốc gia bên ngoài, khiến Mỹ mất đi sự tự chủ chiến lược. Nước Mỹ là trung tâm sản xuất và công nghiệp hiện đại của thế giới, song những năm gần đây, Mỹ đối diện với không ít thách thức về gánh nặng nợ công, thâm hụt thương mại và thâm hụt ngân sách³, gia tăng mức độ phụ thuộc vào chuỗi cung ứng nước ngoài. Để khắc phục tình trạng này, Chính quyền Trump 2.0 chủ trương “làm mới”, “làm cho nước Mỹ mạnh trở lại” bằng chính sách bảo hộ thông qua việc tăng thuế quan (thuế nhập khẩu), nhất là đối với hàng hóa nhập khẩu từ Trung Quốc, giảm thuế và các ưu đãi khác ở trong nước để thu hút đầu tư, thúc đẩy sản xuất trong nước. Mỹ áp đặt lệnh trừng phạt đối với các doanh nghiệp Mỹ chuyển dây chuyền sản xuất ra nước ngoài bằng cách quy định những công ty này không còn được hưởng các ưu đãi thuế quan và có thể phải chịu mức thuế cao khi nhập khẩu sản phẩm vào thị trường Mỹ.

Định hình lại quan hệ thương mại theo hướng có đi có lại và kiểm chế sự trỗi dậy của các đối thủ chiến lược để duy trì vị thế dẫn dắt toàn cầu. Chính quyền Trump 2.0 coi thuế quan là công cụ hiệu lực, hiệu quả có thể “vẽ lại bản đồ thương mại quốc tế” theo hướng công bằng, có lợi nhất cho Mỹ. Hiện tại, các trường hợp bị Mỹ áp thuế đều là những nước có thặng dư thương mại cao liên tục qua nhiều năm với Mỹ như Mexico, Canada, Trung Quốc đang chiếm 40% tổng giá trị hàng hóa nhập khẩu của Mỹ và cũng là các nước đứng đầu về thặng dư thương mại với Mỹ. Cách làm của Mỹ tỏ ra quyết liệt, lấy “lợi ích nước Mỹ trên hết”, không phân biệt đồng minh hay đối thủ.

Xu hướng và các yếu tố có thể tác động tới hiệu quả sử dụng các biện pháp thuế quan của Mỹ thời gian tới

Mỹ tiếp tục theo đuổi cách tiếp cận cứng rắn, sử dụng thuế quan như một công cụ chính trị và kinh tế để tái định hình cán cân thương mại

Hiện tại, các biện pháp thuế quan cứng rắn của Chính quyền Tổng thống Donald Trump đã mang lại những lợi ích nhất định cho nước Mỹ. Rào cản thuế quan cao có thể buộc một số công ty toàn cầu phải di dời cơ sở sản xuất ở nước ngoài về Mỹ. Việc tăng thuế quan đối với thép và nhôm nhập khẩu vào Mỹ với mức 25% có thể thúc đẩy ngành công nghiệp sản xuất thép và nhôm của Mỹ phát triển, tạo ra nhiều việc làm hơn. Thuế quan cũng có tác dụng tăng nguồn thu thuế cho Chính phủ Mỹ. Theo phân tích của Viện Nghiên cứu chính sách thuế của Mỹ Tax Foundation, nếu việc áp thuế được thực hiện theo kế hoạch, Mỹ có thể chứng kiến mức tăng thuế lên tới 1.100 tỷ USD từ năm 2025 đến năm 2034. Do đó, Chính phủ Mỹ sẽ tiếp tục theo đuổi cách tiếp cận cứng rắn, sử dụng thuế quan như một công cụ chính trị và kinh tế để tái định hình cán cân thương mại, gây sức ép, tăng cường can thiệp khiến các quốc gia phải điều chỉnh chính sách thuận theo các yêu cầu của Mỹ (giảm xuất siêu, tăng mua hàng hóa của Mỹ, kiểm soát xuất khẩu, kiểm soát di cư bất hợp pháp); nếu các quốc gia không đáp ứng và có phản ứng đáp trả, Mỹ có thể mở rộng phạm vi, lĩnh vực áp thuế để gia tăng áp lực đến khi đạt được thỏa hiệp có lợi cho Mỹ.

Hiệu quả sử dụng các biện pháp thuế quan của Mỹ trong thời gian tới phụ thuộc lớn vào nhiều yếu tố

Một là, tình hình phát triển của nền kinh tế Mỹ dưới tác động của chính sách thuế quan. Xét về tổng thể, những loại thuế nhập khẩu mà Tổng thống Donald Trump tuyên bố áp dụng được sắp xếp theo trình tự và có mục tiêu để tối đa hóa đòn bẩy đàm phán và doanh thu thuế quan, đồng thời hạn chế khả năng lạm phát tăng nóng trở lại. Tuy nhiên, nếu các nỗ lực đàm phán không thành công, thuế quan có thể trở thành “con dao hai lưỡi” đối với nền kinh tế Mỹ. Bloomberg dự báo, trong trường hợp Mỹ liên tục tăng thuế nhập khẩu đối với hàng hóa Trung Quốc đến năm 2026, khối lượng thương mại của Mỹ sẽ giảm từ 21% tổng lượng hàng hóa toàn cầu hiện nay xuống còn 18%; tăng trưởng kinh tế Mỹ sẽ bị ảnh hưởng, lạm phát có nguy cơ tăng nóng trở lại do mức thuế quan cao hơn và đồng USD Mỹ mạnh hơn; thị trường chứng khoán Mỹ sẽ chững lại và tỷ lệ thất nghiệp gia tăng. Các ngành công nghiệp Mỹ phụ thuộc vào chuỗi cung ứng từ Canada và Mexico như ô tô và năng lượng sẽ chịu ảnh hưởng nặng nề. Việc siết chặt chính sách thương mại có thể làm giảm dòng vốn đầu tư từ Mỹ sang các nước khác⁴.

Bên cạnh đó, những tác động của thuế quan đối với người dân Mỹ cũng không thể xem nhẹ. Trong nhiệm kỳ đầu, Chính quyền Trump 1.0 đã tính toán kỹ danh sách áp thuế để tránh hoặc ít nhất là trì hoãn tác động đến người tiêu dùng. Song ở nhiệm kỳ thứ hai này, Mỹ áp dụng thuế quan trên diện rộng. Các chính sách thuế của Tổng thống Donald Trump bao gồm các sắc lệnh đã công bố và các khả năng mở rộng khác sẽ tương đương với việc bổ sung 350 tỷ USD tiền thuế nhập khẩu so với mức 72 tỷ USD của năm 2023; con số này chiếm 1,7% tiêu dùng Mỹ và sẽ tạo áp lực tăng giá tiêu dùng cũng như chi

phí đầu vào của doanh nghiệp. Hệ lụy là mỗi người tiêu dùng Mỹ có thể phải tiêu tốn thêm 2.400 USD/năm, gây ra áp lực không nhỏ đối với người dân Mỹ có thu nhập thấp. Do đó, trong quá trình tăng cường các biện pháp thuế quan, Chính quyền Trump 2.0 sẽ phải cân nhắc để giảm thiểu bất lợi đối với doanh nghiệp, người tiêu dùng Mỹ cả trong và ngoài nước.

Hai là, mức độ phản ứng của các quốc gia liên đới. Hiện phản ứng của các nước trước cuộc chiến thuế quan của Mỹ có thể chia thành 03 nhóm, tương ứng với các cấp độ ứng xử khác nhau: (i) Trung Quốc là nước bị Mỹ coi là đối thủ cạnh tranh lớn nhất và chịu nhiều nguy cơ, ảnh hưởng trực tiếp nhất đã chỉ trích các “đợt sóng thuế quan” mới của Mỹ đe dọa hệ thống thương mại quốc tế, gia tăng rủi ro suy thoái toàn cầu, nhanh chóng triển khai các biện pháp đáp trả⁵ nhưng vẫn duy trì thiện chí đối thoại với Mỹ (đến nay Mỹ - Trung Quốc đã nối lại hầu hết các kênh đối thoại); đồng thời thúc đẩy mô hình “phát triển tuần hoàn kép”, trong đó đẩy mạnh năng lực nội sinh chủ đạo của nền kinh tế và mở rộng quan hệ đối ngoại để bổ trợ; (ii) Các đối tác có quan hệ gần gũi song có thể rơi vào “tầm ngắm thuế quan” của Mỹ đều chủ động tiếp cận với Chính quyền Trump 2.0 và có một số động thái nhân nhượng nhất định. Điển hình như Thủ tướng Nhật Bản Shigeru Ishiba trong chuyến thăm Mỹ (07-02-2025), cam kết tăng cường đầu tư của Nhật Bản vào Mỹ từ hơn 780 tỷ USD lên 1.000 tỷ USD, tăng cường nhập khẩu khí tự nhiên hóa lỏng (LNG) của Mỹ; Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi trong chuyến thăm Mỹ (13-02-2025), cam kết sớm hoàn tất vòng đàm phán đầu tiên hướng tới Hiệp định thương mại song phương đa ngành (BTA),

đưa kim ngạch song phương lên 500 tỷ USD muộn nhất vào năm 2030; Mexico, Canada tăng cường đàm phán với Mỹ để tránh áp lực thuế quan; Colombia đồng ý nhận trở lại người nhập cư bất hợp pháp bị Mỹ trục xuất. Riêng nội bộ EU đang có sự chia rẽ trong cách ứng phó với chính sách thuế quan của Mỹ, bởi vì Mỹ có thể áp dụng biện pháp đơn phương với một số nước trong EU chứ không áp dụng cho cả Khối, dẫn đến việc điều phối để có phản ứng đáp trả chung của EU khó khăn hơn; (iii) Các nước tầm trung và các nước đang phát triển theo dõi sát tình hình, giữ quan hệ cân bằng với Mỹ và các nước lớn, ủng hộ xây dựng một trật tự thương mại quốc tế công bằng, bình đẳng, dựa trên luật lệ. Do đó, tùy theo mức độ phản ứng của các nước, Mỹ sẽ phải cân nhắc thận trọng yếu tố địa chiến lược, tránh áp thuế tràn lan gây sụt giảm quan hệ song phương, vì đại đa số các đối tác có thặng dư thương mại với Mỹ đều có quan hệ gắn bó thân cận về chính trị - an ninh, là nhân tố Mỹ cần tranh thủ để bảo đảm ảnh hưởng ở các khu vực quan trọng, nhất là EU, Canada, Đức, Nhật Bản, Ấn Độ, Hàn Quốc. Bên cạnh đó, mặc dù hiện nay Mỹ đang theo đuổi cách tiếp cận “Nước Mỹ trên hết” và rút khỏi một số cơ chế, thỏa thuận đa phương, song tại các diễn đàn đa phương mà Mỹ có nhiều lợi ích như Liên hợp quốc, APEC, WTO, Mỹ không thể không quan tâm đến tiếng nói của các nước tầm trung và các nước đang phát triển.

Ba là, chiều hướng phát triển của thương mại toàn cầu. Mỹ cần đánh giá kỹ lưỡng những tác động từ chính sách thuế quan cứng rắn đến hệ thống thương mại toàn cầu, bao gồm xu hướng giao thương nhiều hơn trong nội bộ từng Khối và giảm thương mại

giữa các quốc gia không có liên kết về chính trị. Theo nhận định từ các chuyên gia của Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF), trong giai đoạn 2017 - 2024, thương mại giữa các quốc gia không có liên minh chính trị đã giảm khoảng 7%, cho thấy sự suy giảm rõ rệt trong thương mại đa phương. Nếu chiều hướng này tiếp diễn, thì cả Mỹ và các nước lớn đều có nhu cầu phát triển thương mại đối với các nước có nhiều gắn kết về lợi ích chính trị - an ninh, kinh tế. Đồng thời, không loại trừ khả năng khi đàm phán thất bại, các Khối có tiềm lực kinh tế sẽ đáp trả Mỹ; đơn cử như năm 2018, EU từng đệ đơn kiện lên WTO, áp thuế trả đũa lên hàng hóa Mỹ và áp dụng hạn ngạch để phòng vệ cho ngành thép và nhôm.

Bốn là, tác động liên thông của chính sách thuế quan tới các mục tiêu, chính sách khác của Mỹ về an ninh quốc gia, phát triển kinh tế - xã hội. Chính sách thuế quan của Chính quyền Trump 2.0 nằm trong tổng thể hệ thống chính sách, biện pháp nhằm khôi phục, củng cố vị thế dẫn dắt của Mỹ trên thế giới và kiềm chế sự vươn lên của các đối thủ. Do đó, trong trường hợp quan hệ Mỹ - Trung Quốc, Mỹ - Nga được cải thiện về tổng thể, Mỹ sẽ khó theo đuổi cuộc chiến thuế quan một cách cực đoan mà đẩy lùi những cơ hội hợp tác khác.

Một số tác động và gợi mở chính sách đối với Việt Nam

Chính sách thuế quan của Mỹ thời Trump 2.0 đang tạo ra cả cơ hội và thách thức đối với Việt Nam. *Về cơ hội:* Một là, Việt Nam có thể phát huy các lợi thế, thúc đẩy hợp tác chiến lược toàn diện với Mỹ. Từ khi bình thường hóa quan hệ ngoại giao (1995) đến nay, quan hệ Việt Nam - Mỹ đạt được nhiều bước tiến quan trọng, đặc biệt hai nước đã

nâng tầm quan hệ lên mức Đối tác Chiến lược Toàn diện vào năm 2023. Năm 2024, tổng kim ngạch thương mại hai chiều giữa Việt Nam và Mỹ đạt hơn 132 tỷ USD; trong đó, xuất khẩu của Việt Nam sang Mỹ đạt gần 119 tỷ USD, tăng 23,3% so với cùng kỳ năm 2023; nhập khẩu từ Mỹ đạt 13 tỷ USD, tăng 7,3% so với cùng kỳ năm 2023. Việt Nam trở thành đối tác thương mại lớn thứ 8 và là thị trường xuất khẩu lớn thứ 4 của Mỹ tại khu vực ASEAN. Ngược lại, Mỹ là đối tác thương mại lớn thứ hai và là thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam. Các mặt hàng xuất khẩu chủ lực của Việt Nam sang Mỹ bao gồm giày dép, đồ gỗ nội thất, máy móc và thiết bị quang học... Mỹ xác định Việt Nam là một đối tác quan trọng trong triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Bên cạnh đó, Donald Trump là Tổng thống Mỹ duy nhất từng thăm Việt Nam 2 lần trong cùng một nhiệm kỳ; có ấn tượng tốt đẹp về đất nước, con người Việt Nam. Hai là, hiện Việt Nam được đánh giá là trung tâm sản xuất mới nổi của châu Á, với lợi thế về chi phí lao động thấp, sản xuất giá rẻ, có nhiều Hiệp định Thương mại Tự do (FTA) với các nước. Sự gia tăng hàng rào thuế quan và bảo hộ của Chính quyền Trump 2.0 sẽ thúc đẩy xu hướng dịch chuyển chuỗi cung ứng sang các thị trường tiềm năng như Việt Nam. Một số quốc gia có mức thuế quan cao đối với hàng hóa Mỹ có thể bị đẩy ra khỏi thị trường Mỹ hoặc gặp khó khăn trong việc duy trì sản xuất; các doanh nghiệp Mỹ có thể tìm kiếm các nhà cung cấp thay thế từ Việt Nam, điều này tạo cơ hội xuất khẩu cho các doanh nghiệp Việt Nam, đặc biệt là trong các lĩnh vực dệt may, điện tử và thực phẩm chế biến.

Về khó khăn, thách thức: Nền kinh tế Việt Nam có độ mở cao hàng đầu thế giới (tỷ trọng thương mại/GDP trên 200%) nên những điều chỉnh chính sách thuế quan của Chính quyền Tổng thống Mỹ Donald Trump sẽ tạo ra “tác động tam giác” đối với Việt Nam gồm: (i) Khi Mỹ áp dụng thuế nhập khẩu đối đẳng đối với hàng hóa nhập khẩu từ Việt Nam, các sản phẩm xuất khẩu của Việt Nam sẽ phải đối diện với mức thuế cao hơn khi vào thị trường Mỹ, làm tăng chi phí xuất khẩu, giảm tính cạnh tranh của sản phẩm so với sản phẩm từ các quốc gia không bị áp thuế tương tự; đồng thời ảnh hưởng đến các ngành hàng xuất khẩu chủ lực của Việt Nam; (ii) Việc Mỹ xem xét áp thuế đối với các quốc gia có thặng dư thương mại lớn có thể ảnh hưởng đến giá thành nguyên vật liệu đầu vào và năng lực cạnh tranh của hàng hóa Việt Nam; tác động tiêu cực đến hoạt động sản xuất, kinh doanh của nhiều doanh nghiệp Mỹ đang đầu tư ở Việt Nam⁶. Nếu Việt Nam đáp trả bằng cách áp dụng thuế cao đối với một số mặt hàng nhập khẩu từ Mỹ, có thể dẫn đến một cuộc chiến thuế quan song phương, gây căng thẳng quan hệ thương mại; (iii) Trên bình diện chung, các biện pháp thuế quan của Mỹ có thể làm gia tăng làn sóng bảo hộ thương mại toàn cầu, tác động đến việc tái định hình, tái sắp xếp và cạnh tranh thu hút chuỗi cung ứng toàn cầu. Số vụ tranh chấp, khiếu kiện thương mại tại WTO sẽ gia tăng, đặt ra nhiều khó khăn, thách thức với các doanh nghiệp xuất khẩu của Việt Nam.

Trong bối cảnh trên, để bảo đảm tối đa các lợi ích về kinh tế - thương mại, ứng phó hiệu quả với chính sách thuế quan của Mỹ thời Trump 2.0, Việt Nam cần chú trọng:

Theo dõi sát quá trình điều chỉnh chính sách thuế quan của Chính quyền Trump 2.0, tác động và phản ứng của các nước, tổ chức quốc tế để chủ động đối sách tranh thủ cơ hội, hóa giải thách thức, bảo đảm cao nhất lợi ích quốc gia, dân tộc. Tiếp tục củng cố, tăng cường quan hệ Đối tác Chiến lược Toàn diện Việt Nam - Mỹ hiệu quả, thực chất, gia tăng tin cậy chính trị, hợp tác toàn diện trên các lĩnh vực hai bên cùng quan tâm, nhất là quốc phòng - an ninh, kinh tế - thương mại, khoa học công nghệ cao, đổi mới sáng tạo, dịch vụ tài chính, chip bán dẫn, qua đó giảm thiểu tác động bất lợi từ cuộc chiến thuế quan. Nghiên cứu tăng cường nhập khẩu một số sản phẩm nông nghiệp, công nghiệp từ Mỹ nhằm cân bằng cán cân thương mại và giảm áp lực từ các biện pháp thuế quan của Mỹ.

Tiếp tục điều chỉnh và cập nhật chính sách thương mại chủ động, linh hoạt để đa dạng hóa thị trường xuất khẩu, chuỗi cung ứng sản xuất và nguyên vật liệu, nâng cao giá trị gia tăng của sản phẩm, kiểm soát xuất nhập khẩu và phòng vệ thương mại để bảo đảm lợi ích chính đáng của doanh nghiệp Việt Nam, tránh phụ thuộc quá mức vào những đối tác cụ thể. Chủ động sẵn sàng phương án ứng phó trong tình huống cuộc chiến thuế quan leo thang, tác động trực tiếp đến thương mại của Việt Nam. Đẩy mạnh nghiên cứu kinh nghiệm, chính sách của các nước phát triển ở châu Á, ASEAN, châu Âu, Mỹ Latinh trong thích ứng hiệu quả với chính sách thuế quan mới ở Mỹ.

Tiếp tục tận dụng tối đa, tối ưu đa nâng cấp, nâng tầm quan hệ với các đối tác lớn, quan trọng thời gian qua và các sáng kiến, chiến lược hợp tác của các nước lớn phù hợp với lợi ích quốc gia - dân tộc của Việt Nam,

để mở rộng cục diện đối ngoại thuận lợi, gia tăng cơ hội hợp tác kinh tế, thương mại, đầu tư, đón đầu xu hướng dịch chuyển chuỗi cung ứng. Đẩy mạnh khai thác, phát huy các động lực mới cho tăng trưởng (đầu tư công, tiêu dùng trong nước, khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo) để giảm tải áp lực đối với xuất khẩu. Đồng thời, tiếp tục tham gia tích cực, đóng góp trách nhiệm tại các diễn đàn đa phương như ASEAN, Liên hợp quốc, APEC, WTO để thúc đẩy xu thế tự do hóa thương mại, cải tổ hệ thống thương mại đa phương theo hướng công bằng, minh bạch, dựa trên luật lệ.

Thay lời kết

Hiện nay, các động thái của Mỹ về thuế quan đang diễn ra dồn dập, quyết liệt, tiềm ẩn nguy cơ hình thành một cuộc chiến tranh kinh tế về thuế quan toàn cầu nếu các bên mất kiểm soát, gia tăng trả đũa qua lại. Để tận dụng tốt các cơ hội, kịp thời hóa giải những khó khăn, thách thức từ chính sách thuế quan của Mỹ thời Trump 2.0, Việt Nam cần chủ động thích ứng thay vì thụ động đối phó, tập trung xây dựng một lộ trình cụ thể để bảo vệ lợi ích thương mại quốc gia, đồng thời tăng cường hợp tác chiến lược với Mỹ nhằm bảo đảm sự phát triển bền vững trong quan hệ song phương giữa hai nước./.

Chú thích:

¹ Quy định này đã tồn tại gần một thế kỷ, cho phép hàng hóa trị giá dưới 800 USD vào Mỹ mà không chịu thuế. Vào tháng 9-2024, cựu Tổng thống Joe Biden đã đề xuất siết chặt quy định, nhưng các thay đổi chưa kịp có hiệu lực trước khi ông rời nhiệm sở. Các nền tảng bán lẻ như Shein, Temu đã nhanh chóng mở rộng thị trường bằng cách cung cấp các mặt hàng thời trang, phụ kiện và thiết bị giá rẻ, phần lớn được vận chuyển từ Trung Quốc, cạnh tranh trực tiếp với các công ty Mỹ. Theo báo cáo của Cơ quan Nghiên cứu Quốc hội

Mỹ, giá trị hàng hóa nhập khẩu từ Trung Quốc qua phương thức “de minimis” đã tăng từ 5,3 tỷ USD năm 2018 lên 66 tỷ USD vào năm 2023. Hiện nay, Temu và Shein chiếm khoảng 17% thị phần bán lẻ thời trang nhanh, đồ chơi và các mặt hàng tiêu dùng giá rẻ tại Mỹ.

² Tháng 01-2018, Mỹ đã áp thuế quan đối với tất cả các tấm pin mặt trời và máy giặt (Trung Quốc là nhà sản xuất tấm pin mặt trời lớn nhất thế giới); tháng 6-2018, đã áp thuế quan 25% đối với hơn 800 sản phẩm từ Trung Quốc. Cùng năm đó, Tổng thống Donald Trump cũng đã áp thuế 25% đối với thép và thuế 10% đối với nhôm từ Canada, Mexico và các quốc gia EU.

³ Đến nay, nợ công của nước Mỹ là 36.000 tỷ USD, cao 130% so với GDP, riêng khoản trả lãi nợ hàng năm đã vượt 1.000 tỷ USD; nếu không cắt giảm chi tiêu, có nguy cơ nước Mỹ rơi vào tình trạng nợ nần như thế giới thứ ba. Năm 2024, thâm hụt thương mại của Mỹ tăng 17%, lên mức 918,4 tỷ USD, cao nhất kể từ năm 2021. Năm 2024 cũng đánh dấu mức thâm hụt ngân sách cao thứ 3 trong lịch sử Mỹ, lên tới 1.833 tỷ USD, trong đó trả lãi cho nợ công đã tăng gần 30%, phần lớn do lãi suất cao hơn.

⁴ Năm 2023, Mỹ là nước đầu tư ra nước ngoài lớn nhất thế giới (110 tỷ USD), cao gần gấp 2 so với hai nước tiếp sau là Đức (57 tỷ USD) và Trung Quốc (50 tỷ USD).

⁵ Tuyên bố áp thuế 15% đối với than và khí thiên nhiên hóa lỏng (LNG) của Mỹ và 10% đối

với dầu thô, thiết bị nông nghiệp và một số ô tô nhập khẩu; đệ đơn khiếu nại lên WTO cáo buộc Mỹ vi phạm các quy định thương mại quốc tế; áp dụng các biện pháp kiểm soát xuất khẩu một số loại đất hiếm và kim loại có vai trò quan trọng đối với các thiết bị công nghệ cao và quá trình chuyển đổi năng lượng.

⁶ Theo khảo sát của Phòng Thương mại Hoa Kỳ tại Việt Nam (AmCham), nếu Việt Nam bị Mỹ áp thuế nhập khẩu đối đẳng, gần 2/3 số doanh nghiệp Mỹ tại Việt Nam có thể sẽ sa thải nhiều nhân viên.

Tài liệu tham khảo:

1. AmCham: Các công ty Mỹ tại Việt Nam có thể sa thải hàng loạt nếu Mỹ áp thuế, <https://dien-dandoanhnghiep.vn>, ngày 22-02-2025.

2. Chính sách thuế nhập khẩu đối đẳng của Hoa Kỳ và những tác động đối với Việt Nam, <https://consosukien.vn>, ngày 22-02-2025.

3. Dự báo lạm phát toàn cầu giảm nền kinh tế liệu có khởi sắc, <https://trungtamwto.vn>, ngày 10-02-2025.

3. Nỗ lực của EU khi lập kỷ lục thặng dư thương mại với Mỹ, <https://baotintuc.vn/kinh-te>, ngày 05-02-2025.

4. Nền sản xuất Mỹ đang quá phụ thuộc vào Trung Quốc, <https://tuoitre.vn>, ngày 05-02-2025.

6. Mỹ thay đổi cuộc chơi thương mại điện tử bằng thuế, <https://trungtamwto.vn>, ngày 10-02-2025.

U.S. TARIFF POLICIES UNDER TRUMP 2.0: IMPACTS AND POLICY IMPLICATIONS FOR VIETNAM

NGUYEN HAI LUU

Abstract: After being re-elected for a second term as U.S. President, Donald Trump, under the slogan “America First,” continued to intensify tariff policies aimed at protecting the U.S. economy, reducing trade deficits, boosting domestic manufacturing, and “making America great again.” These measures triggered a wave of retaliatory responses from major U.S. trading partners, sending “shockwaves” through global trade. This article analyses the key drivers behind U.S. tariff policies under Trump 2.0 and provide forecasts on their future trajectory. Based on these insights, it examines the potential impacts on Vietnam and proposes policy responses to navigate this situation .

Key words: Trump administration 2.0, tariff policies, Vietnam.